

(Nadaljevanje s 3. strani)

leta usklajeni — v posameznem razdobju leta ali pri posameznih proizvodih v ostro neskladnost. Niso redki primeri, da občasno povpraševanje po kakšnih industrijskih ali živilskih proizvodih znatno zaostaja za ponudbo. Take občasne težave v prodaji lahko negativno vplivajo na proizvodnjo, ker povzročijo padec cen, ki ni utemeljen, če upoštevamo bilančne odnose za daljše razdobje. Zaradi znižanja proizvodnje — do katerega v takih razmerah pride, nastopi kasneje oster porast cen istega izdelka. Da bi preprečili taka nenormalna nihanja v razmerju med ponudbo in povpraševanjem in v gibanju cen, je v takih primerih potrebno zagotoviti formiranje občnih zalog teh izdelkov. Najbolje je, da napravijo to v čim večji meri podjetja sama, to pa se jim mora omogočiti s kreditno politiko in ugodnimi obrestnimi merami. No, kolikor podjetja ne bi bila zainteresirana, da bi sama ustvarjala take občasne zaloge — je pa splošni interes gospodarstva, da jih ustvarimo — je potrebno, da se s posredovanjem organov državnih materialnih rezerv lotimo odtegnitve takih presežkov s tržišča, da bi jih znova dali v promet šele, ko bo konjunktura na tržišču ugodnejša. Taka posredovanja državnih rezerv bodo prispevala k boljšemu usklajevanju ponudbe in povpraševanja, s tem pa ko enakomernejšemu gibanju proizvodnje in vzdrževanju stabilnejših cen posameznih proizvodov.

Novi predpisi o državnih materialnih rezervah, ki jih pripravljajo, morajo usmeriti to institucijo močneje k uresničevanju navedenih nalog, da bi ta oblika rezerv — v sklopu splošne politike rezerv v gospodarstvu — imela čim bolj važno vlogo v gospodarskem reguliranju in usmerjevanju odnosov na tržišču.

Dušan Vuković

Združevanje podjetij

Obseg industrijske proizvodnje se je v primerjavi z letom 1939 povečal za 2,66 krat, a za več kakor trikrat je večji od realizacije v l. 1946. Nasprotno pa ni dosegla industrija v delovni storilnosti ustreznega napredka: povečanje produktivnosti je v zadnjih letih predvsem rezultat zgraditve in mehanizacije novih industrijskih zmogljivosti, manj pa notranje delovne organizacije in drugih subjektivnih činiteljev.

Eden izmed temeljnih momentov za povečanje produktivnosti je racionalna organizacija tehnološkega procesa, ker zagotavlja najvišje možno izkoriščanje zmogljivosti, nižje proizvodne stroške in boljše kakovost izdelkov. K taki organizaciji poslovanja lahko prispeva prav kooperacija. V tej smeri je bilo doslej že precej napravljeno, čeprav so omogočali dejanski pogoji tudi večji uspeh.

Največji obseg kooperacije je bil dosežen v strojogradnji. Tovarne vagonov in lokomotiv na primer kooperirajo s podjetjem »Bratstvo« v Travniku za proizvodnjo spon in spojk, s tovarno vagonov v Kraljevu za proizvodnjo vzmeti za vse potrebe pri izdelovanju in popravilu vagonov, s podjetjem »Sever« v Subotici za proizvodnjo generatorjev za razsvetljavo vagonov itd.

V radijski industriji, kjer so še nedavno prevladovali v določeni meri težnje avtarkije, so začeli uporabljati sistem kooperacije, kar je zaradi velike serijske proizvodnje delov pripeljalo do usmeritve k specializaciji posameznih podjetij. Avtomobilska industrija ima spet več desetlin kooperantov za proizvodnjo raznih delov.

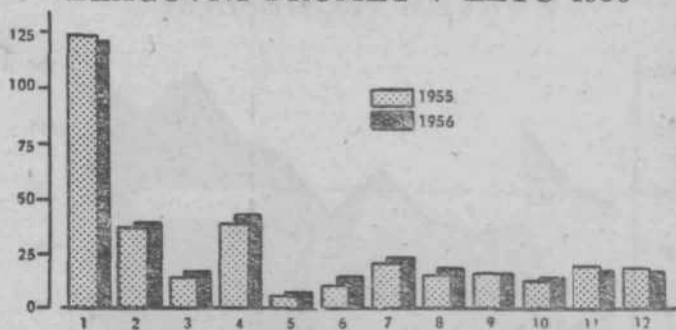
Kooperacija je večinoma dala rezultate, ki jih je bilo mogoče objektivno pričakovati: razen boljšega izkoriščanja zmogljivosti in povečanja produktivnosti so bili osvojeni mnogi novi proizvodi, kooperanti pa so se v določeni meri tudi specializirali.

Izkazalo pa se je, da ta način združevanja gospodarskih organizacij ne zagotavlja tudi najboljših gospodarskih in tehnoloških rešitev. To zato, ker sprejemajo kooperanti skupno delovni program (za proizvode, ki so predmet kooperacije), vsak izmed njih pa še naprej ohranja svoja sredstva, strokovnjake, neodvisno drug od drugega izkoristijo realizirani dobiček itd. Zato je čutili potrebo po nadaljnjem razvoju in razširitvi prvin kooperacije. V praksi smo že zaznamovali nekatere.

O tem vprašanju je bilo govora tudi na nedavni letni skupščini Zvezne industrijske zbornice. Poudarjeno je bilo, da zahteva dosežena raven gospodarskega razvoja tudi višjo stopnjo kooperacije. Gre namreč za združevanje ne samo s stališča združevanja posameznih poslov in funkcij, temveč tudi s stališča skupne zagotovitve sredstev in realizacije ter delitve dobička. Taka kooperacija bo zahtevala predvsem dolgoročnejshe (perspektivno) planiranje, po drugi strani pa vzpostavljanje ustreznega gospodarskega sistema, posebno pa sistema razdelitve. Kakor je znano, se ta vprašanja že rešujejo.

S.

BLAGOVNI PROMET V LETU 1956

1. tekstilni izdelki, 2. izdelki iz usnja in gume, 3. kurivo, 4. kovinski izdelki, 5. porcelan, steklo in keramika, 6. elektrotehnični material, 7. kemični izdelki, 8. papir in izdelki iz papirja, 9. lesni izdelki, 10. tekoča goriva in maziva, 11. gradbeni material, 12. drugi izdelki.

Od leta 1952 do 1956 je naraščal fizični obseg blaga (količine) v nadrobni trgovini v povprečju za 7 odstotkov na leto, kar je razvidno tudi iz naslednjega pregleda:

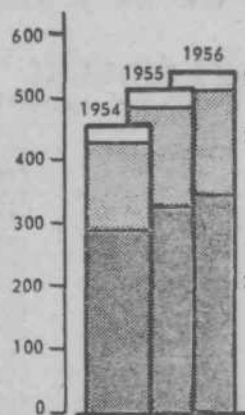
Leto	Indeks
1952	100
1953	102
1954	111
1955	126
1956	130

Najvišji porast blagovnega prometa smo zaznamovali v l. 1954 in 1955 — 9 odstotkov oziroma 13 odstotkov, medtem ko se je ta porast l. 1956 zmanjšal na le 5 odstotke.

Porast prometa z živili je zastajal za splošnim porastom blagovnega prometa. Gibanje prometa z živili je bilo po količinah naslednje:

Leto	Indeks
1952	100
1953	105
1954	102
1955	118
1956	121

DINAMIKA BLAGOVNEGA PROMETA v milijardah dinarjev

1. tobačni izdelki, 2. živilski izdelki, 3. industrijsko blago

Porast fizičnega obsega prometa v l. 1956 je bil različen po skupinah izdelkov, ki imajo naslednje indekse v primerjavi z l. 1955:

Živilski izdelki	103
Tobak	97
Industrijski izdelki	103
Od tega tekst. izdelki	99
Usnje in obutev	101
Drva in premog	124
Kovinski izdelki	106
Porcelan, steklo in keramika	112
Elektroteh. material	129
Kemični izdelki	101
Pohištvo in lesni izd.	102
Papir in knjige	119
Gorivo in mazivo	108
Gradb. material	86

Najpečji porast prometa smo v l. 1956 in tudi v prejšnjih letih zaznamovali pri elektrotehničnem materialu. Leta 1956 je bilo prodanih okrog 44.000 radijskih aparatov in okrog 50.000 električnih aparatov za gospodinjstva več kakor leta 1955. To je posledica usmerjanja potrošnikov k večjemu nakupu predmetov, ki jih potrebujejo gospodinjstva, a ne samo k nakupu obleke in hrane. Čeprav se je skupni promet neznatno povečal, se je njegova sestava spremenila. To spremembo opazamo tudi v prometu z živili. Promet z rižem se je povečal po količini za 45 odstotkov, s svezim mesom za 11 odstotkov, s kavo za 24 odstotkov, s sladkorjem za 7 odstotkov, z maščobami za 3 odstotke, z belim kruhom in pecivom za 18 odstotkov, s polbelim in črnim kruhom za 7 odstotkov, promet s krušno moko pa se je zmanjšal. Splošno narašča promet s kakovostnejšimi izdelki (riž, meso, bel kruh), medtem ko narašča promet s predmeti nižje kakovosti manj ali celo pada (krušna moka, črni kruh).

V prvih mesecih letošnjega leta se je promet v celoti zelo povečal, kar objavljam v posebni beležki.